

Kunnen bloemrijke bermen helpen om EPR te voorkomen?

Frans van Alebeek (PPO-AGV, Lelystad)

Expert Meeting EPR, 20 maart 2013

**PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING**
 WAGENINGEN **UR**

Inhoud

- Akkerranden en natuurlijke plaagbeheersing in de akkerbouw (FAB)
- Succes- & faalfactoren FAB
- Bloemrijke bermen en EPR
 - Natuurlijke vijanden
- Strategische aanpak
- Conclusies

Akkerbouw en natuurlijke onderdrukking van plagen

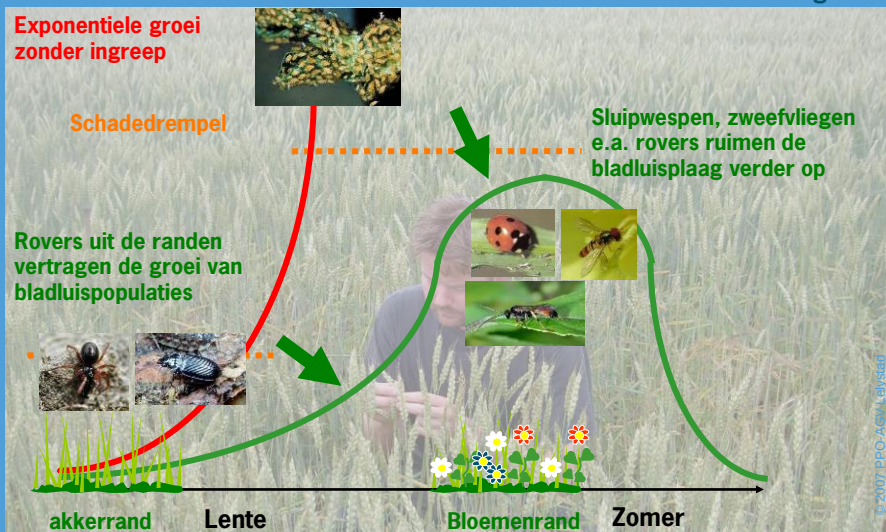

**PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING**
 WAGENINGEN **UR**

Natuurlijke bestrijding van plagen

- In NL ongeveer 17.500 soorten insecten
- Ongeveer 100 landbouwkundige plagen van belang
→ Er vindt een enorme regulatie plaats!
- Bewijs: breedwerkende gewasbeschermingsmiddelen die plagen veroorzaken
- Door gemakkelijke gewasbescherming is natuurlijke plaagbeheersing uit beeld verdwenen, maar ook:
de noodzakelijke randvoorwaarden uit beeld
- Positieve uitzondering: geïntegreerde fruitteelt!

Hoe werkt het?

Voorbeeld: bladluizen in graan

Functionele biodiversiteit in de lente

Overwintering in bermen, slootkanten en bosjes

Lopende fauna trekt vanuit bermen, slootkanten en akkerranden de akker in, max. 150 m

Vliegende fauna bereikt vliegend de akker, effecten tot 1 km meetbaar

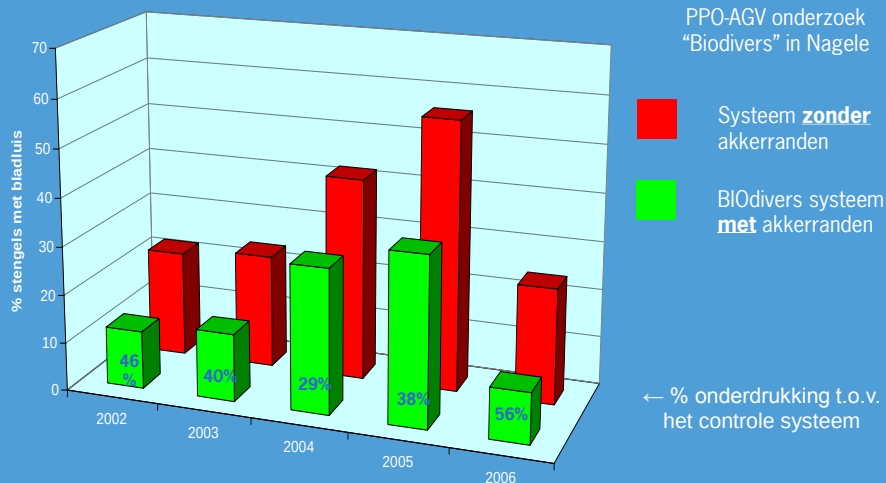
Vliegende fauna pendelt tussen akker (prooien) en bloemenranden (nectar en pollen)

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Werkt het ook?

Onderdrukken natuurlijke vijanden de bladluizen in zomertarwe

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

LTO FAB Pilot Hoeksche Waard

2005 – 2007 en 2008 - 2011

Op FAB bedrijven:

— = bloemenrand

— = grazige rand

4 akkerbouwers

Ongeveer 400 ha

Focus op granen,
aardappel en
spruitkool

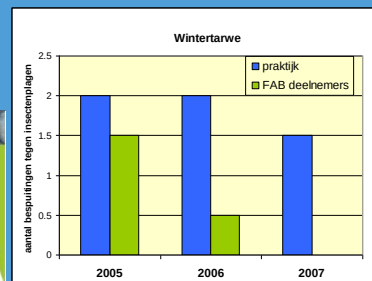
'Omgeving' erbij
betrokken

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGeningen UR

LTO FAB project: Resultaten

- Onderbouwing en voorbeeld-functie in de praktijk
- Meer natuurlijke vijanden langs akkerranden
- Minder bladluizen in graan en aardappels dankzij akkerranden
- In spruitkool resultaten onvoldoende
- Minder gebruik van gewasbeschermingsmiddelen
- Veel informatie overdracht

PRAKTIJK
PLANT & OMGEVING
WAGeningen UR

FAB is bezig mainstream te worden

Bloeiend Bedrijf

Home Over Bloeiend Bedrijf Akkerranden op de kaart Contact

Organisatie
De akkerranden
Foto's
In de pers
Nieuws
Agenda
Downloads
Nieuwsbrieven
Links
Colofon
NEUW: Twitter
Inloggen

Bloeiend Bedrijf is:

- 550 boeren
- Ruim 30 regionale partners, zoals agrarische natuurver
- Aan de slag met nuttige biodiversiteit
- Honderden kilometers bloeiende akkerranden
- Zichtbare duurzaamheid
- Beleefbaar aantrekkelijk landschap

Een greep uit de akkerrandfoto's (klik er op om naar het bedrijfsprofiel te of: bekijk hier alle akkerranden op de kaart van Nederland)

LOUIS BOLK
INSTITUUT

Versluisd
Beersluis

ZLTO

Succes- & faalfactoren FAB

- Urgentie verduurzaming bij overheden & bedrijfsleven
- Uitstekende samenwerking onderzoek – advies – bedrijfsleven
- Stuurgroep met alle belanghebbenden
- Basisonderzoek & bewijzen
- Vertaalslagen naar praktijk
- Belang van monitoring / scouting
- Landelijke FAB subsidie voor akkerranden

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

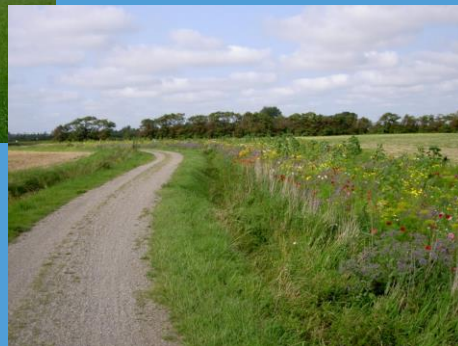
Succes- & faalfactoren FAB

- 💡 FAB werd een hype (oplossing voor "alles")
- 💡 Vaak lokaal het wiel opnieuw uitvinden
- 💡 Onderzoek snel afgebouwd, geen ruimte voor nieuwe (praktijk)vragen
- 💡 Intensieve begeleiding ondernemers is tijdrovend (gedragsverandering)
- 💡 Omgeving moeilijk mee in beweging te krijgen
- 💡 Kosten – baten scheef verdeeld

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN **UR**

FAB vraagt om bloemen en schuilplaatsen in het landschap

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN **UR**

Beheersing EPR met natuurlijke vijanden vraagt óók om bloemen (en schuilplaatsen)

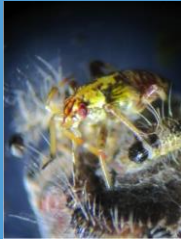
PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Bloemrijke bermen voor ondersteuning van natuurlijke vijanden

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Net als in de akkerbouw complex van natuurlijke vijanden (ook generalisten)

Roofwantsen, lieveheersbeestjes, gaasvliegen (foto's: Silvia Hellingman)
<http://www.natuurbericht.nl/?id=8246>

Sluipwespen, loopkevers, sluipvliegen

PRAKTIJKONDERZOEK
 PLANT & OMGEVING
 WAGENINGEN UR

Advies: Strategische aanpak

- Eerste noodzaak: **bewijzen** dat deze aanpak kan werken
- Pilot onderzoek
 - Bijv. 3 jaar in 3 gemeentes
 - Type zaadmengsels
 - Kosten – baten analyse
- Preventie is “onzichtbaar”, daarom:
 - Degelijke proefopzet, bewijs
 - Goede communicatie
 - Uitbraken blijven nog steeds mogelijk: monitoring

PRAKTIJKONDERZOEK
 PLANT & OMGEVING
 WAGENINGEN UR

De winst van bloemenranden voor de beheersing van EPR? Als het werkt:

- Een (grote) besparing op structurele kosten
- Voorkomen van overlast en gezondheidsklachten
- Positieve uitstraling van bloemenranden voor burgers, natuurvriendelijke aanpak (bloemen i.p.v. "witte pakken")
- Ook positief voor vlinders, bijen, aantrekkelijke leefomgeving
- Daarom groter draagvlak onder burgers

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Dank voor uw
aandacht

Vragen?

frans.vanalebeek@wur.nl

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN UR

Bloemmengsels voor natuurlijke vijanden

Aantrekkelijk & gemakkelijk bereikbare nectar en stuifmeel

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN **UR**

Niet zomaar elke mengsel is geschikt!

Bloemmengsels voor natuurlijke vijanden

- *Niet elk mengsel is geschikt*
- Vroegbloeiend, liefst ook nazomer bloei
- Meerjarig (kosten, beheer)
- Bij voorkeur inheems (streekeigen?)
- *Hoog % effectieve FAB soorten*
 - Tot nu toe gekweekte soorten onderzocht
 - Maar inheems familieleden beschikbaar
- Gefaseerd maaibeheer, gericht op bloei en dekking

PRAKTIJKONDERZOEK
PLANT & OMGEVING
WAGENINGEN **UR**

Bloemenmengsel denkrichtingen

Bloeiend Bedrijf

Bloeikaart 2012
 Van Dijke Zaden meerjarig mengsel
 Opgesteld door: Merijn Bos, m.bos@louisbolk.nl

Van Dijke Zaden

Boekweit

Klaproos

Gele ganzelbloem

Wilde margriet

Wilde roos

Lucerne

Witte klaver

Roi klaver

Smalle weegbree

Duizendblad

Gewoon struifgras

Roodzwenkgras

Kamgras

Optioneel: Schermbloemigen
 Zijn zeer goed voor zweefvliegen,
 maar kunnen de wortelvlieg helpen
 overwinteren.

**PRAKTIJKONDERZOEK
 PLANT & OMGEVING
 WAGENINGEN UR**

Informatiebronnen (vooral akkerbouw)

- www.bloeiendbedrijf.nl veel info akkerranden, downloads...
- www.spade.nl o.a. Projectenbundel & -itrine (FAB projecten in de Hoeksche Waard, in Brabant en Flevoland)
- Beeldenbank natuurlijke vijanden, zie:
http://databank.groenkennisnet.nl/natuurlijke_vijanden.htm
- www.randenbeheerbrabant.nl
- Advies: De keuze van inheemse zaadmengsels
<http://edepot.wur.nl/218161>
- Advies: Natuurgericht maaien van gras-kruiden vegetaties
<http://edepot.wur.nl/218166>